עין משפט נר מצוה

יב א ב מיי' פ"ו מהל' גירושין הל' יב סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סי' קמ סעיף ט:
יג ג מיי' שם הל' יא:
יד ד ה מיי' פ"ט מהל' שכירות הל' ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שלג סעיף א:
טו ו ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:
טז ח ט מיי' שם ועיין בהשגות ובמגיד משנה טוש"ע שם סעיף ה:
יז י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:
יח כ ל מ נ מיי' שם טוש"ע שם סעיף א:

הכי השתא בשלמא אי איתמר איפכא [א]התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גיטי והוא אומר הילך כמו שאמרה ואמר ר"נ אמר רבה בר אבוה אמר רב משיגיע גט לידו מגורשת אלמא דאדיבורא דידה קא סמיך אי נמי [ב]משהגיע גט לידה מגורשת אלמא דאדיבורא דידיה קא סמיך אלא התם [ג]משום דעקר שליח לשליחותי' לגמרי דא"ל שליח לקבלה הוינא להולכה לא הוינא איבעית אימא האי תנא חזרו נמי הטעו קרי ליה דתניא [ד]השוכר את האומנין והטעו את בעל הבית או בעל הבית הטעה אותן אין להם זה על זה אלא תרעומת [ה]במה דברים אמורים שלא הלכו אבל הלכו חמרים ולא מצאו תבואה פועלין ומצאו שדה כשהיא לחה נותן להן שכרן משלם אבל אינו דומה הבא טעון לבא ריקן עושה מלאכה ליושב ובטל [ו]בד"א שלא התחילו במלאכה אבל התחילו במלאכה שמין להן מה שעשו כיצד קבלו קמה לקצור בשני סלעים קצרו חציה והניחו חציה בגד לארוג בשני סלעים ארגו חציו והניחו חציו שמין להן את מה שעשו היה יפה ששה דינרים נותן להן סלע או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים ואם [א] סלע נותן להם סלע ר' דוסא אומר [ז]שמין להן מה שעתיד להעשות היה יפה ששה דינרים נותן להם שקל או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים ואם [ב] סלע נותן להם סלע [ח]במה דברים אמורים בדבר שאין אבוד אבל בדבר האבוד שוכר עליהן או מטען כיצד מטען [ט]אומר להן סלע קצצתי לכם באו וטלו שתים [א)]ועד כמה שוכר עליהן עד ארבעים וחמשים זוז [י]במה דברים אמורים בזמן שאין שם פועלים לשכור אבל יש שם פועלים לשכור ואמר צא ושכור מאלו אין לו עליהן אלא תרעומת תני תנא קמיה דרב נותן להם שכרן משלם אמר ליה חביבי אמר אילו אנא הואי לא הוה יהיבנא להן אלא [כ]כפועל בטל ואת אמרת נותן להם שכרן משלם והא עלה קתני [ל]אינו דומה הבא טעון להבא ריקן עושה מלאכה ליושב ובטל לא סיימוה קמיה איכא דאמרי סיימוה קמיה והכי קאמר חביבי אמר אי הואי אנא לא הוה יהיבנא ליה כלל ואת אמרת כפועל בטל אלא קשיא הך לא קשיא [מ]הא דסיירא לארעיה מדאורתא הא דלא סיירא לארעיה מאורתא כי הא דאמר רבא [נ]האי מאן דאגר אגירי [ב)]לרפקא ואתא מטרא ומלייה מיא אי סיירא לארעיה מאורתא

פסידא

הכי השתא בשלמא אי איתמר איפכא התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גיטי ואמר רב נחמן כו'. כלומר ועלה שמעת לרב נחמן דאמר מגורשת היה לך ללמוד לפי דבריו שיאמר בהגעת הגט לידו או לידה דליהוי גירושין או אדיבורא דידיה סמיך או אדיבורא דידה סמיך כילד אמר רב נחמן אם משיגיע גט לידו דשליח מגורשת יש ללמוד דאדיבורא דידה סמיך ולא לו האמין ונתרצה למסרו לו בתורת שליח לקבלה כדברי האשה והבעל עצמו גירש ואי הוה אמר רב נחמן עלה כשיגיע גט לידה מגורשת ולא בקבלת השליח יש ללמוד דאדיבורא דידיה סמיך ומהימנת לי דהכי אמרה קאמר ליה ועשאו שליח להולכה והשליח נתרצה להיעקר מתורת שליחות של אשה לקבלה ונעשה שליח לבעל לגרש והרי עשה שליחותו והגיע לידה: **אלא התם.** דשמעת ליה דאמר אינה מגורשת אין לך ללמוד מדרב נחמן דאדיבורא דידיה סמיך ואין כאן שליחות כדאמרת דא"נ אמרינן דאדיבורא דידה סמיך דאף הבעל עשאו שליח להולכה כדברי האשה אין כאן שליחות שהרי השליח לא נתרצה דהא עקר ליה לשליחותיה לגמרי דאמר ליה שליח לקבלה איפשי להעשות שלא אטרח להגיע לידה אבל שליח להולכה לטרוח ולהגיע לידה אי איפשי להעשות הלכך אפי' נמלך והגיעו אצלה אין זה שליח שניתן לגירושין שכשקבלו לא קבלו על מנת כן. ואי קשיא הא אמרינן גביה[ג] איפכא היכא דהיא אמרה התקבל והוא אמר לבעל אשתך אמרה הבא והוא אמר הילך כמה שאמרה דאי הוה אמר עלה משיגיע גט לידו מגורשת הוה שמעינן דאדיבורא דידה סמיך ומסרו לו על מנת קבלה ולא קשיא לן הא שליח עקר לשליחותיה ולא נתרצה הוא בשליחות קבלה איכא למימר דאי הוה אמר רב נחמן הכי הוה קמ"ל דהאי לאו עקירה הוא דהא מתרצה להיות שליח להולכה כל שכן דמתרצה בשליחות קבלה שהקבלה בכלל הולכה לענין הטורח: **ואי בעית אימא כו'.** אשינויא דריש פירקא קאי: **הטעו קרי ליה.** וזה את זה דקתני במתני' בפועלים ובעל הבית נמי קאמר ולא בדאטעו פועלים אהדדי: **דתניא.** דגבי פועלים ובעל הבית נמי קרי להו הטעו: **אין להן זה על זה אלא תרעומת.** דאמר להן תשכירו עצמכם לאחרים ואינהו נמי אמרו ליה כי הדרי בהו לא ושכור אחרים ומיהו תרעומת איכא שיהו צריכים לחזר זה אחר פועלים וזה אחר שוכרים ותביעת ממון ליכא דהא דברים בעלמא נינהו: **בד"א.** דאין להם עליו ממון אם חוזר הוא: **בשלא הלכו.** למקום המלאכה ובבקר אמר להן חוזרני בי: **אבל אם הלכו.** אצל המלאכה כגון אם חמרים הן ששכרן להביא לו תבואה ממקום אחר והלכו ולא מצאו או אם פועלים הם ששכרם לעדור שדהו והלכו ומצאו שדה שהיא לחה במים ואינה ראויה לעידור: **נותן להם שכרן.** של כל היום משלם כפי הראוי להם וכדמפרש ואזיל: **אבל אינו דומה הבא טעון להבא ריקם.** ואומדים את החמרים כמה אדם רוצה לפחות משכרו של אותה הדרך לבא ריקם מלבא טעון: **עושה מלאכה ליושב ובטל.** ואומדין את הפועלים כמה אדם רוצה ליטול שכרו פחות ולישב בטל מלעדור כל היום וליטול כך וכך: **בד"א שלא התחילו במלאכה.** ארישא קאי. ועד השתא פריש מילי דשכירות והשתא פריש מילי דקבלנות: **בד"א.** דהיכא דחזרו בהן או הוא חזר אין להם אלא תרעומת בזמן שלא התחילו במלאכה: **אבל התחילו במלאכה.** יש דין אחר ביניהם מהו הדין שמין להן מה שעשו לפי התנאי ויקבלו כפי חשבון שעשו: **ארגו חציה.** ומגיע לשכרן סלע לפי תנאם: **היה יפה ו' דינרים.** שאם היה בא לשכור שכיר לחציה אינו מוצא בפחות מששה דינרים ונמצא נפסד בעל הבית במה שעתיד להעשות אפ"ה אין הולכין אחר העתיד להעשות אלא שמין להן את מה שעשו לפי חשבון תנאו ונותן להם סלע דלית ליה להאי תנא הא דתנן במתניתין[ד] כל החוזר בו ידו על התחתונה: **ואם סלע.** ואם אין יפה אלא סלע דנמצאין פועלין לעשות חציה השני בסלע: **נותן להן.** במה שעשו סלע ולקמן (דף עז.) פריך פשיטא: **שמין להן העתיד להעשות.** רבי דוסא סבירא ליה כתנא דידן דאמר החוזר בו ידו על התחתונה ויעכב שכר מה שעשו כדי לשכור פועלים ולגמור כפי תנאי הראשון: **היה יפה.** העתיד להעשות ו' דינרים: **נותן להן שקל.** כדי שתהא נגמרת בשני סלעים: **ואם סלע נותן להם סלע.** לקמן[ה] פריך פשיטא: **בד"א.** דאין החוזר נפסד אלא לפי חשבון לר' דוסא ולרבנן מקבלין במה שעשו: **בדבר שאינו אבוד.** ואע"ג דאין פועלים מצויין עכשיו כדמוקי ליה בסיפא שאינו מוצא לשכור ימתין עד שימצא הואיל ודבר שאינו אבוד הוא: **אבל בדבר שהוא אבוד.** אם ימתין ואינו מוצא לשכור בכדי שכר פועלים אפי' לפי היוקר שנתייקרו: **שוכר.** פועלים אחרים עליהן ביותר מכדי שכרן: **או מטען.** לאלו: **במה דברים אמורים.** דשוכר עליהן בשאינו מוצא לשכור: **תני תנא.** בההיא דלעיל הלכו חמרים ולא מצאו כו': **חביבי אמר.** דודי ר' חייא: **אי אנא הואי.** אי אני השוכר לא הוה יהיבנא כו': **והא עלה קתני.** נמי דכפועל בטל הוא דשקלו: **לא סיימוה קמיה.** לא סיימו סוף הברייתא לפניו: **לא הוה יהיבנא כלל.** דמזלייהו גרם ואינהו נמי הוה להו לאסוקי אדעתייהו[ו] שלא ימצאו שדה לחה: **הא דסיירא לארעא מאורתא.** [ד] והוליך הפועלים שם וראוה ולא הבינו שהיא לחה או[ז] שירדו גשמים בלילה לית להו כלל דהא חזו איניהו גופייהו ועל מנת כן נשתכרו לו והרי לא יכולין ולא היה להן לילך בבקר: **לא סיירוה מאורתא.** עליו היה לתת לב לדבר ולהודיעם אם תמצאו שדה לחה לא אתן לכם כלום ויהיב להו כפועל בטל:

פסידא

אין להם זה על זה אלא תרעומת. קשה לר"י דהא קי"ל כר"מ דדאין דינא דגרמי בהגוזל קמא (ב"ק דף ק.) א"כ אמאי לא יתן להם כפועל בטל כיון שעל ידו נתבטלו אותו היום וי"ל דמיירי שכשחוזר בו עוד ימצאו להשתכר ומכל מקום יש עליו תרעומת שעתה לא ימצאו אלא ע"י טורח וכי מפליג בסמוך בין לא הלכו החמרים להלכו ומצאו שדה לחה הוה מצי לפלוגי אף בלא הלכו כלל בין יכולין עוד להשתכר בין חוזר בו אחר שלא מצאו עוד להשתכר אלא אורחא דמילתא נקט דבהלכו לא שכיח שימצאו עוד להשתכר ואם לא הלכו מסתמא כשבא לחזור חוזר מיד בעוד שימצא להשתכר:

דאגר

מסורת הש"ס

א) [לקמן עח.], ב) פי' [ג] לחרוש חרילין ואתא מיטרא שאין יכולין לחרוש, ג) [גבי. רש"ל], ד) [ע"א], ה) [דף עז.], ו) נ"ל שמא, ז) ס"א שמא ירדו גשמים,

הגהות הגר"א

[א] [ב] גמ' ואם סלע. נ"ב שקל כצ"ל: [ג] שם לריפקא נדפס בגליון פי' לחרוש כו'. נ"ב אבל הרמב"ם מפרש להשקות השדה: [ד] רש"י ד"ה הא דסיירא. והוליך כו'. נ"ב ורמב"ם מפרש שהבע"ה ביקר בעצמו מבערב שאז לא פשע ומה בידו לעשות:

מוסף רש"י

בשלמא אי איתמר איפכא התקבל לי גיטי. אמרה ליה היא, והוא אמר לבעל אשתך אמרה הבא לי גיטי ובעל אמר ליה הילך כמה שאמרה, איכא למיפשט בעיין מדרב נחמן, דאי אמר רב נחמן עלה משיגיע גט לידו מגורשת, איכא למיפשט דאדיבורא דידה סמיך ולא הימנה אלא תלה בדעתה ומסריה ניהליה בתורת קבלה (גיטין סג.). **אי נמי.** הוה אמר רב נחמן עלה, משהגיע גט לידה מגורשת. פשטינן מינה דאדיבורא דידיה סמיך והימניה, דהכי אמרה ומסריה לידיה בתורת הולכה (שם). **אלא התם.** השתא דאמר רב נחמן אינה מגורשת, ליכא למיפשט דטעמא משום דסמך אדיבוריה דשליח הוא, דאי נמי אדיבורא דידה סמיך ושויה שליח להולכה אשמועינן רב נחמן דשליח גופיה לאו בתורת הכי קבליה דלא ניחא ליה בטירחא דהולכה ועקריה לשליחותיה ואמר שליח לקבלה אפשי להיות, שליח להולכה אי אפשי להיות, הלכך אי נמי אמליך ואמטייה ניהלה לאו גיטא הוא, דמעיקרא לא קבל עליו להיות שליח לבעל להוליך (שם).